

Літаратурная старонка (474)

Міра ЛУКША

людзі лістападаў
зусім не сумныя
сумотай асенняй

гэта не сум
у іхных сумках
іх да зямлі
прыгінае
сумесны з імі
на месцах поўных целаў
і ветру
вагі бязважкія бязмены
хістаюцца
а нарэзы балючыя
колькі хто мае аддаць
застаюцца
гаспадарам гаспадыням
здавалася ўсяго свайго
на памяць

Юры БАЕНА

Яблыня

Штовечар ля майго акна
вырастае маладая яблыня.

У дом уваходзіць у квецці,
у паводцы веснавога лісця.

На галінках яблыні
зоры срэбрацца.
Або мільгацяць
з касмічных даляў.

Засынаю.

Нехта раніцай
збірае сны,
раскінутыя мары.

У памяці
мне застаецца цень
маладой яблыні.

Ірына РАДЗІВАНЮК

Як доўга буду адчуваць слёзы
пад заціснутымі павекамі
Як доўга буду перажываць
дзень твае крыўды
Як доўга буду адгадваць
як трапіць зноў у твае думкі

Прабач
Прадбач мае словы ў імгле

Міра ЛУКША

Хата

Стаяла хата Соньчына пустая. Як памерлая. Адно кветкі паверыць не хацелі, што гаспадыня пакінула дабытак, лезлі ў вокны з гародчыка — чырвоныя, жоўтыя, ліловыя, сінія, белыя, распіхаліся сярод лебяды і малачаю. Вядома, — быліны, украліся тут ад пару дзесяткаў гадоў, а касачы цвёрдым валам каранёў аплілі падмурак ад самога пачатку, як ставілі хату. А Сонька з'ехала да ўнучкі ў горад. Добра, што мае пры кім свой век дажываць — то ж ёй чуць не дзевяноста! Праўнікі, праўда, ужо вялікія, адзін нават ужо ў ліцэі, не трэба памагаць іх гадаваць, але свой куток знайшоўся. Бо ў дачок Соньчыных — адны беды: хваробы, мужыкі нядобрыя,

Алена АНІШЭЎСКАЯ

Сумны сад

Садок мой расцвіў
і скінуў белы цвет,
счарнеў...
відаць ад болю
што памірае здесь
далёкі брат
Балканскі Новы Сад!
Ці ажыве калі?
Ці зацвіце жыццём
І ўстане ў поўны рост
з паднятай галавою?
— Ці ведаеш? У агоніі
Славянскі Белы Град
(мне Яблыня шаптала)
А важныя, Вялікія маўчаць!
— (Так хоча іх вялікі брат
з-за акіяна)

.....
Калі сумленне ў людзях спіць
няхай хоць Яблыня
у нямым пратэсце крычыць —
— мо гэты крык
Нябесная пачуе
справядлівасць.
— людская ўтапілася
ў крыві дваццатага
стагоддзя.

Барыс РУСКО

Згуба

Згубіў я ўласны адрас
і блукаю
паміж дзвярыма
напалову чужымі.
Парог. След туфляў.
І некалькі пустых
слоў.
Патрэбны мне мой адрас,
каб на акне
павесіць завяшчанне
з забытым зместам.

Магда ШЫМЧУК

Размова

Ніхто не ведае
што нашу ў сабе
Кожны бачыць толькі
што раблю
Размаўляю з Богам так
як умею
Размаўляю з дрэвам
з макам
З Табой не здалею...

старая ім мяшае; пабыла ў Зіны, зяць васьць на кухню не пускае, калі сам есці сядзе. Сварацца зяці, а і Сонька на тое язык у роце мае, каб сваё сказаць. Адбрэшацца, як трэба. Увогуле ў Вёсцы кабеты таленавітыя на слова.

Ну, калі нават і былі якія сваркі між кабетамі ў Вёсцы, то ўсё забыта, даравана. Развіталіся былі ўдавіцы з сяброўкай, адправілі ў Беласток, паціху зайздросцяць. Бо тут і крамы, васьць, няма, і да лекара ўзімку пакуль у гміну даездзе! Стары ж сам чалавек, ледзь ногі валачэш. Гануля во кончылася, не дачакаўшы „скорай” дапамогі: дыспетчарка ў Беластоку палічыла, што не варта машыну гнаць такую дарогу да старэчы. Калі на жыццё — то выжыве. А хату пакінула Сонька пад добры нагляд жывучым суседкам. Ды што там і сцягнеш, такое багацце!

Мікола СЦЕПАНЕНКА

Праўдзівая гісторыя аб пахаванні бабы Мані

Гэта здарылася вясною ў вёсцы Копцеўка, што на Магілёўшчыне.

Зранку трыццацівасьмігадовая дачка ўбачыла нерухомае цела маці. Схапіла халодную далонь і пачала кленчыць, але безвынікова.

Не губляючы часу, дачка пабегла да доктара. Ад убогай хаткі, што стаяла на водшыбе ля ракі да бальніцы было недалёка. Не прайшло і 20 хвілінаў, як каля ложка старой стаяў мясцовы фельчар. Нетаропка агледзеўчы цела, ён паспачуваў дачцы і маленькай байстручцы, якая ціхенька назірала за тым, што адбывалася ў хаце, і выпісаў пасведчанне аб смерці. З афіцыйнай паперай дачка накіравалася ў сельсавет. Старшыня з разуменнем паставіўся да яе гора — выпісаў грашовую дапамогу ў памеры 1 млн. 200 тысяч беларускіх рублёў і даў загад на саўгасную пілараму.

У той жа дзень са свежых, набрынялых вільгаццю дошак, рабочыя наспех збілі вялізную не па памерах дамавіну, ведаючы наперад, што слова падзякі за сваю працу не атрымаюць, не кажучы ўжо пра пляшку.

Баба Маня з дачкой была не з мясцовых — прыехалі аднекуль з Расіі. Гаспадаркі сваёй ніколі не мелі, жылі адасоблена ў маленькай, абабітай руберойдам хаце. Раней да іх па вечарах наведваліся маладыя хлопцы, цягнуць за сабой бульбу, сала, малако. У выніку з'явілася на свет унучка, і гэта таксама выклікала абурэнне вяскоўцаў.

На наступны дзень, калі дачка пачала рыхтаваць маці ў апошні шлях, старая нечакана расплюшчыла вочы і раскрыла рот.

Пяць дзён баба Маня праляжала на бальнічным ложку, а фельчар на выдзелены дзеля жалобы грошы калоў уколы і ставіў кропельніцы. На шосты дзень, калі скончыліся грошы, ён агледзеў пацыентку і прыйшоў да высновы, што на гэты раз баба Маня па-сапраўднаму адышла ў нябыт.

У бальнічным двары труну ўсклалі на калёсы, і перад тым, як адвезці нябожчыцу дамоў, дачка правяла каня пад вокнамі сельсавета.

Дапамагчы хаваць старую з аднавяскоўцаў ніхто не захацеў. Дачцэ не заставалася нічога іншага, як прыйсці да барака, дзе жылі асуджаныя калоніі-пасялення УЖ 15/18, і папрасіць дапамагчы. Звыклы да хабару кантралёр калоніі прапаршчык Александровіч выдзяліў чатырох хлопцаў з умовай, што за працу жанчына разлічыцца наяўнымі.

Але васьць паявілася ў хаце гаспадыня! Маладая, з дзіцяткам — наняла Соньчыну хату сям'я з далёкае пушчанскае вёскі; мужу бліжай на працу ў мястэчка. Прыехала ў гэтае лета Сонька пабачыць, што там у сяле робіцца, магілкі наведваць, а суседка найбліжэйшая бокам яе абыходзіць, не азываецца.

— Ты што, Любо, на мяне бочышся? — падсела да яе на лавачку госця.

— Ты нашто хату сваю наняла?! — злосна глянула на Соньку Люба Паўліха.

— А што мела пуштаваць... І грош невялікі будзе, пійсяць златаў у месяц. І зімою апаляць, не будзе стыла. А то грыб вылез у кухню на сцяне... Добра, што яны якраз маю хатку ўпадабалі, ды яшчэ з дзіцяткам... Як добра! Не мела яна, мая хатка, ужо надзеі няньчыць ма-

Для асуджаных, натхнённых выпадковым заробкам, а галоўнае — адсутнасцю побач мента, праца падалася зусім прастай. Праз дзве гадзіны ва ўказаным месцы, на самым ускрайку могілак была вырыта і акуратна зачышчана яма.

Не дачакаўшыся палудня, што па мясцовых звычаях забаронена, труну з нябожчыцай усклалі на калёсы і маленькая працэсія рушыла да могілак. У труне баба Маня выглядала амаль як жывая: тонкія чорныя бровы, румянец на шчоках... З-пад капы высоўваліся худзенькія ножкі ў белых шкарпэтках — баба Маня была неабутая.

Доўга развітваліся з нябожчыцай ні ў кога не было жадання, і ўжо праз дзесяць хвілін двухметровы эк Шура па мянушцы Малыш паказваў на грудок, аздоблены адзіным маленькім вяночкам.

Атрымаўшы на брата па 50 тыс. рублёў плюс долю прапаршчыка Александровіча, хлопцы вярнуліся ў барак.

На гэтым гісторыя з бабай Маняй магла б і скончыцца, калі б яе не пабачылі зноў. Апоўначы, недалёка ад могілак вартаўнік Антон нечакана для сябе напаткаў жанчыну. У белых шкарпэтках яна павольна крочыла ўздоўж ракі.

П'яніцу Антону ніхто б не паверыў, калі б праз тыдзень яго аповед не пацвердзіў браканьер Саха. Сярод ночы, закідаючы сеткі, ён пабачыў жанчыну ў белых шкарпэтках, якая прайшла праз грэблю і паціху накіравалася ў бок могілак. Відавочна супадзенне прывяло да таго, што па вёсцы папаўзлі розныя чуткі. Людзі сталага ўзросту гаварылі, што баба Маня была вядзьмаркай, і цяпер чакайце ліха. Моладзь схілялася да думкі, што зэкі за грошы пахавалі пустую труну, а старая жывая.

Больш за ўсё прывід бабы Мані непакоіў вартаўніка Антона, якому час ад часу даводзілася хадзіць у крадла і сустракаць на сваім шляху загадкавую постаць. Каб пераканацца на ўласныя вочы, ці сапраўды старую пахавалі, Антон звярнуўся ў барак да пасяленцаў і прапанаваў за адпаведны кошт разрыць магілу. З тых хлопцаў, якія хавалі бабу Маню, застаўся адзін Васіль па мянушцы Вінніпук. Двое адбылі тэрмін і з'ехалі, трэці „раскруціся” і адбылі пакаранне ў калоніі строгага рэжыму. Васіль выслухаў „базар” Антона і катэгарычна адмовіўся праводзіць эксгумацыю, паслаўшы яго...

І да гэтага часу прывід бабы Мані блукае па Копцеўскім наваколлі.

... А ты чаму злосная на мяне? Здаецца, суседзі з іх добрыя, ды і з маладымі весялей...

— А не лепш было маю Ірку зноў на лета туды ўпусціць?

Змаўчала Сонька. Крыўдна, бачыш, суседцы: дарам дагэтуль пусквалі, нічога не казалі на паламанья кусты парэчак, паабіваныя яблыні, засыпаную смеццем студню, загаджаны чужымі гусьмі падворак... А тут на яшчэ раптам: пяцьдзесят злотых кожны месяц, і за святло заплаціць... Куды ёй, Соньцы, гэты грош патрэбен? То ж нават ужо помнік сабе пры жыцці паставіла на месцачковых могілках, з партрэтам. Колькі да шчасця ёй яшчэ трэба?!

Паедуць Любіны мястovyя ўнукі пад восень дадому. Апусцець ўся Вёска, змоўкне. А ў Соньчынай старой хаце расце наступны малы.